

ROBERT TABASZEWSKI

# Prawne aspekty przeciwdziałania patostreamingowi alkoholowemu w mediach społecznościowych\*

## Legal Framework for Counteracting Alcohol-Related Patostreaming on Social Media

### Abstract

The paper examines the phenomenon of “alkostreaming” as a specific form of „patostreaming”, which involves the display of destructive behaviours under the influence of alcohol during live broadcasts on social media platforms. The aim of the article is to determine the extent to which the activities of patostreamers violate applicable legal provisions and to identify the legislative challenges posed by this phenomenon.

**SŁOWA KLUCZOWE:** patostreaming, media społecznościowe, alkohol, prawa i wolności, prawo, odpowiedzialność, cyberbezpieczeństwo

**KEYWORDS:** patostreaming, social media, alcohol, rights and freedoms, law, responsibility, cybersecurity

**ROBERT TABASZEWSKI** – doktor nauk prawnych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, ORCID – 0000-0002-7737-0056, e-mail: robert.tabaszewski@gmail.com

---

\* Praca powstała w ramach realizacji projektu naukowego finansowanego ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom będącego agendą Ministra Zdrowia (numer projektu: 138/KT/HM/DBMWM/2024).

# 1 | Wstęp

Patostreaming alkoholowy, czyli transmisje na żywo, podczas których osoby pod wpływem alkoholu lub promujące jego spożycie podejmują ryzykowne i szkodliwe społecznie zachowania, staje się niepokojącym fenomenem w mediach społecznościowych, wymagającym pilnych rozwiązań prawnych i społecznych. W Polsce zjawisko to stało się wyjątkowo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży, zapewniając łatwy dostęp do treści, które wcześniej były domeną grup funkcjonujących na marginesie społecznym<sup>[1]</sup>. Odkąd każdy użytkownik internetu może stać się twórcą dowolnie prezentowanych przez siebie treści, znacząco wzrosła liczba transmisji zawierających znamiona społecznie szkodliwych zachowań, które mogą przyjmować postać przestępstw lub wykroczeń<sup>[2]</sup>. Celem artykułu jest przeprowadzenie analizy istniejących narzędzi prawnych oraz wskazanie wyzwań, które stoją przed ustawodawcą w kontekście skutecznej walki z patostreamingiem alkoholowym<sup>[3]</sup>. Działania patostreamerów są źródłem nie tylko kontrowersyjnych, ale i potencjalnie nielegalnych treści, które zagrażają zdrowiu publicznemu oraz integralności fizycznej i psychicznej uczestników transmisji. Szczególnie bulwersujące dla opinii społecznej są transmisje online przedstawiające alkoholowe libacje z udziałem osób chorych, uzależnionych, bezdomnych lub będących w kryzysie psychicznym. W zamian za alkohol, miejsce do spania lub jedzenie, uczestnicy ci

<sup>1</sup> Łukasz Wojtasik, „Problem szkodliwych treści w internecie a zjawisko patotreści”, [w:] *Patotreści w internecie. Raport o problemie*, red. Szymon Wójcik, Łukasz Wojtasik (Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje, 2019), 5-7; Wojciech Stefan Zgliczyński, „Alkohol w Polsce” *Biuro Analiz Sejmowych*, 11 (2016): 4; Zuzanna Polak, „Szkodliwe treści”, [w:] *Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów*, red. Agnieszka Wrzesień-Gandolfo (Warszawa: NASK, 2015), 96-100.

<sup>2</sup> Ewa Figas, Wojciech Rokowski, „Patostream: przejaw kryzysu moralnego czy oznaka nowych wartości?”, [w:] *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, red. Emil W. Pływaczewski, Diana Dajnowicz-Piesiecka, Milania Jurgielewicz-Delegacz (Warszawa: Wolters Kluwer, 2022), 396-406; Izabela Firek, Kacper Kobierski, Wiktoria Licha, „Zjawisko patostreamingu w pandemii: rozważania wokół regulacji prawnych oraz jego wpływ na młodzież”, [w:] *Przestępczość w Polsce i na świecie w dobie pandemii COVID-19 w ujęciu prawnym i kryminologicznym*, red. Agnieszka Kilińska-Pękacz, Norbert Michalak, Paula Seifert (Warszawa: UKW, 2021), 59-69; Agnieszka Kmieciak-Goławska, „Patostreaming jako narzędzie popularyzacji podkultury przemocy” *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego*, nr 25 (2009): 171-183.

<sup>3</sup> Wojciech Stefan Zgliczyński, „Alkohol w Polsce” *Biuro Analiz Sejmowych*, nr 11 (2016): 4.

wdają się w wulgarne klótnie, grożą sobie, a w skrajnych przypadkach dochodzi nawet do aktów przemocy fizycznej. Takie działania nie tylko naruszają dobra osobiste osób biorących udział w transmisjach, są przeciwne wartościom ustanowionym w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (AlkU)<sup>[4]</sup>, ale bezpośrednio prowadzą do naruszenia praw i wolności wynikających z art. 30 Konstytucji<sup>[5]</sup>.

Polskie ustawodawstwo nie zapewnia wystarczającej równowagi pomiędzy ochroną wolności twórcy internetowego a koniecznością przeciwdziałania prezentowaniu treści społecznie szkodliwych, które jednocześnie podlegają sankcjom karnym<sup>[6]</sup>. W związku z tym alkostreaming staje się również przedmiotem interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich<sup>[7]</sup>. Postawiono zatem tezę, że przepisy nie zapewniają wystarczającej ochrony przed szkodliwymi treściami w sieci, a w wielu przypadkach ustanowiona ochrona jest pozorna<sup>[8]</sup>. W konsekwencji istnieje swoisty paradoks prawny polegający na tym, że przepisy gwarantujące wolność wypowiedzi i twórczości chronią treści społecznie szkodliwe, jednocześnie pozbawiając organy ścigania adekwatnych narzędzi do ochrony przed ich wpływem na odbiorców<sup>[9]</sup>. W celu weryfikacji tezy, pomocne będą następujące pytania badawcze: 1) W jakim zakresie przepisy definiują i regulują zjawisko patostreamingu?; 2) Jak kształtuje się odpowiedzialność patostreamera promującego konsumpcję alkoholu, a w jakim pozostałych podmiotów?; 3) Czy istnieje uzasadniona potrzeba kryminalizacji patostreamingu alkoholowego? W artykule zastosowano metodę dogmatyczną oraz prawnoporównawczą, co pozwoli na wskazanie kolejnych płaszczyzn do skuteczniejszej walki z alkostreamingiem.

<sup>4</sup> Dz. U. z 2001 r., Nr 60, poz. 610.

<sup>5</sup> Krzysztof Orzeszyna, Michał Skwarzyński, Robert Tabaszewski, *Prawo międzynarodowe praw człowieka* (Warszawa: C.H. Beck, 2022), 30-31; Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.

<sup>6</sup> Wystąpienie RPO z 28 października 2022 r. (VII.712.3.2022.DZ).

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks karny, Dz. U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553, ze zm.

<sup>8</sup> Radosław Krajewski, „Pozorna prawnokarna ochrona małoletnich przed pornografią dostępną w cyberprzestrzeni”, [w:] *Prawne aspekty cyberprzestrzeni*, red. Adam Bułat, Dagmara Jaroszewska-Choraś, Agnieszka Kilińska-Pękacz (Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2020), 121.

<sup>9</sup> Łukasz Rosiak, „Patostreaming – istota projektowanego art. 255b kodeksu karnego,” *Prokuratura i Prawo*, nr 3 (2023): 55-65; Filip Cieplý, „O kontratypie sztuki” *Prokuratura i Prawo*, nr 10 (2015): 26-41.

## 2 | Definiowanie i istota zjawiska patostreamingu

Ze względu na to, że patostreaming jest stosunkowo nowym zjawiskiem, nie posiada legalnej definicji w prawie międzynarodowym ani w prawie europejskim, co sprawia, że jest również jednym z najmniej zbadanych obszarów w kontekście prawnym i społecznym<sup>[10]</sup>. Patostreaming (znany również pod pojęciem *trash streaming*) można określić jako „transmisję na żywo szkodliwych treści” (*live streaming of harmful content*), „toksyczną transmisję na żywo” (*toxic live streaming*) lub „transmisję nadużyć na żywo” (*live-streamed abuse*)<sup>[11]</sup>. Zjawisko to obejmuje transmisję nielegalnych, nieetycznych lub społecznie szkodliwych zachowań, takich jak przemoc, nadużywanie alkoholu, substancji psychoaktywnych czy poniżające działania, często w celu zdobycia uwagi w internecie lub uzyskania określonych zysków. W ujęciu prawnym jest to zjawisko dwustronne, które narusza utarte normy społeczne, polegające na prezentowaniu patologicznych treści przez streamera, który pozostaje w interakcji z widzami. Widzowie, nierzadko za odpłatnością, nakłaniają streamera do podejmowania kontrowersyjnych działań, tworząc relację wzajemnego wpływu i zachęty<sup>[12]</sup>.

Geneza i pochodzenie zjawiska patostreamingu często poszukiwane są w krajach byłego bloku socjalistycznego, takich jak Rosja, kraje bałtyckie, Węgry, a także Polska. Uznaje się, że pierwsze treści patostreamerskie zaczęto rozpowszechniać na Węgrzech, gdzie już w 2014 r. popularność na platformie YouTube zdobył Molnár Krisztián, znany pod pseudonimami „Bebaszós” i „Kiki”<sup>[13]</sup>. Rozpoznawalność zdobył dzięki tworzeniu tzw. „bebaszós lájv”, czyli „pijackich lajwów”, podczas których transmituje, jak będąc pod wpływem alkoholu, słucha muzyki, gra w gry komputerowe lub odpowiada na pytania od widzów. Brak skutecznych i jednoznacznych

---

<sup>10</sup> Luiza Bergholc, „Patostreaming jako nowe wyzwanie dla kryminologii w kontekście współczesnych cyberzagrożeń”, [w:] *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, red. Emil W. Pływaczewski, Diana Dajnowicz-Piesiecka, Emilia Jurgielewicz-Delegacz (Warszawa: Wolters Kluwer, 2022), 351.

<sup>11</sup> Paweł Siedlanowski, „Homo crudelis? Patostream – kolejna patologia w sieci” *Biuletyn Edukacji Medialnej*, nr 2 (2018): 44-57; Dominika Bek i Malwina Popiołek, „Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska” *Zarządzanie Mediami*, nr 4 (2019): 247-248.

<sup>12</sup> Agata Ziobroń, „Odpowiedzialność karna za czyny powiązane z działalnością patostreamerską. Odpowiedzialność karna patostreamera” *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 3 (2023): 147, 149.

<sup>13</sup> Dawid Kujawa, *Audiowizualna kultura uczestnictwa w dobie konwergencji i dywergencji mediów na przykładzie platformy YouTube w Polsce* (Poznań: UAM, 2021), 184-185.

rozwiązań w ustawodawstwie węgierskim odnoszących się do treści patostreamingu powoduje, że twórca ten poprzez podejmowanie tzw. wyzwania, kontynuuje swoją działalność. Na gruncie ukraińskim przedstawicielem tego nurtu był Sergei Novik, który zdobył popularność dzięki transmisjom na YouTube, w których spożywał alkohol i podejmował ekstremalne wyzwania za pieniądze od widzów, co często prowadziło do nieodpowiedzialnych i niebezpiecznych zachowań.

W Rosji proceder transmitowania treści szokujących lub przemocowych w internecie, przez pozostających najczęściej pod wpływem alkoholu użytkowników, stał się na tyle popularny, że konieczne było dokonanie nowelizacji ustawy o informacji, technologiach informacyjnych i ochronie informacji<sup>[14]</sup>. Bezpośrednią przesłanką wprowadzenia nowych regulacji prawnych w Rosji były przypadki śmiertelne związane z uczestnictwem w transmisjach na żywo, które zakończyły się zgonem osób biorących w nich udział<sup>[15]</sup>. W rezultacie, w sierpniu 2024 r. w Rosji dokonano ustawowej kryminalizacji patostreamów jako formy przekazu. Przez rosyjskiego ustawodawcę patostreamy uważane są takie „materiały informacyjne, które obrażają ludzką godność i moralność publiczną, wyrażają oczywisty brak szacunku do społeczeństwa, widać na nich działania nielegalne, w tym przemoc”<sup>[16]</sup>. Powyższa definicja jest jednak na tyle szeroka i pojemna, co stwarza ryzyko do wykorzystywania jej w celu ograniczania wolności słowa pod pretekstem walki z patologią w sieci.

W dużo mniejszym stopniu patostreaming występuje w państwach Europy Zachodniej, co powoduje, że potrzeba regulacji ustawowych w tych krajach jest znacznie mniejsza. Również na poziomie UE nie zachodzi konieczność wprowadzania takich regulacji. W systemach pozaeuropejskich, szczególnie w krajach arabskich i azjatyckich, problem alkostreamingu praktycznie nie występuje, co wynika z kulturowych i ustawowych

---

<sup>14</sup> TASS, „Russian State Duma Approves Law Banning ‘Trash Streams’,” 30 lipca 2023. <https://tass.com/politics/1823255>. [dostęp: 13.10.2024].

<sup>15</sup> Przykładem jest sprawa Stanisława Reshetnyaka, który zyskał rozgłos po tym, jak jego partnerka zmarła na skutek hipotermii w trakcie transmitowanego na żywo zdarzenia. Podobny tragiczny incydent miał miejsce w 2021 roku, gdy Jurij Duszekin, znany jako „Dziadek”, zmarł po spożyciu 1,5 litra wódki w trakcie transmisji live, a oglądający mimo to przekazywali wpłaty zachęcające do dalszego spożycia.

<sup>16</sup> „Władimir Putin zakazał patostreamów” *Rzeczpospolita*, 8 sierpnia 2024 r. <https://www.rp.pl/polityka/art40939261-wladimir-putin-zakazal-patostreamow>. [dostęp: 24.09.2024].

zakazów spożywania alkoholu, jako zagrożenia dla zdrowia publicznego<sup>[17]</sup>. W przypadku ustawodawstw krajowych unika się szczegółowego definiowania patostreamingu, korzystając raczej z istniejących instrumentów prawnych lub włączając działania patostreamerów w zakres przepisów dotyczących mowy nienawiści czy nielegalnych treści. Przykładem jest niemiecka ustawa *Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG)*, która od 2018 r. nakłada na platformy społecznościowe obowiązek szybkiego usuwania nielegalnych treści<sup>[18]</sup>. Ustawa o egzekwowaniu prawa w sieci stanowiła reakcję na działalność youtuberów, takich jak Adlersson, którzy zasłynęli z podejmowania działań noszących znamiona przestępstw podczas transmisji na żywo, często pod wpływem znacznych ilości alkoholu.

W Polsce patostreaming nasilił się w czasie trwania pandemii COVID-19. W literaturze opisywany jest przypadek Daniela „Magical” i Rafonixa”, transmitujących spożywanie alkoholu, któremu towarzyszyły wulgaryzmy, przemoc oraz inne patologiczne zachowania<sup>[19]</sup>. Także działalność innych streamerów, w tym „Gurala” oraz „Rafatusa”, polegająca na prowadzeniu transmisji na żywo z nadmiernym spożyciem alkoholu, skutkowałą licznymi interwencjami ze strony organów ścigania oraz nakładaniem na nich blokad przez platformy społecznościowe<sup>[20]</sup>. W ten sposób nagłośniona w sieci aktywność tych osób przenosi się do świata rzeczywistego, bowiem patostreamerzy są zapraszani do tradycyjnych mediów lub uczestniczą w publicznych wydarzeniach typu *freak-fight*, których ocena nie jest prawnie irrelevantna<sup>[21]</sup>. W maju 2023 r. przedstawiono nawet poselski projekt ustawy, który zaproponował wprowadzenie art. 255b do k.k. penalizującego patostreaming<sup>[22]</sup>. Projektodawca w uzasadnieniu poselskiego projektu wskazał, że takie treści rażąco godzą w zasady współżycia

---

<sup>17</sup> Robert Tabaszewski, „Health as a Value in the Integration Policy of European and East Asian Countries: Historical and Legal Perspective” *Journal of European Integration History*, nr 1 (2019): 108-110.

<sup>18</sup> *Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG), Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken*, 2017, *Bundesgesetzblatt I S.* 3352.

<sup>19</sup> Kujawa, *Audiowizualna kultura uczestnictwa*, 186.

<sup>20</sup> Bek i Popiołek, „Patostreaming – charakterystyka”, 250.

<sup>21</sup> „Gale „freak fightowe” mogą promować przemoc i inne patologiczne zachowania. Odpowiedzi NASK i operatora PGE Narodowy,” *Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich*, dostępne na: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-stadion-narodowy-gala-mma-patotresci>, dostęp: 24 września 2024 r.

<sup>22</sup> Agata Ziobroń, „Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny dotyczącej kryminalizacji zjawiska patostreamingu” *Palestra*, nr 10 (2023): 48-61.

społecznego, a w ramach przedmiotów ochrony wymieniono porządek publiczny, zdrowie, moralność publiczną oraz wolności i prawa innych osób<sup>[23]</sup>. Projekt nie uzyskał jednak aprobaty ustawodawcy i nie wszedł w życie.

### 3 | Alkostreaming jako forma patostreamingu

Z uwagi na możliwość prezentowania podczas transmisji live różnych treści, wyróżnia się różne formy klasyfikacji patostreamingu, takie jak *violence-streaming*, *sex-streaming*, *daily-patostreaming* czy *challenge-streaming*<sup>[24]</sup>. Jednak właśnie jedną z najczęściej występujących form patostreamingu jest *alkostreaming*, zwany również *drunk-streamingiem*. Alkostreaming odróżnia się od innych form transmisji zarówno celem, jak i charakterem przekazu. Jest to działalność polegająca na spożywaniu alkoholu lub promowaniu jego konsumpcji podczas transmisji na żywo, realizowanej głównie za pośrednictwem komputera w cyberprzestrzeni<sup>[25]</sup>. Osoba pozostająca pod wpływem alkoholu lub innych środków uczestniczy w nagraniach pełnych słownej i fizycznej przemocy, przekazując wulgarne i poniżające treści, o demoralizującym przekazie<sup>[26]</sup>. Transmisje te nie mają na celu bezpośredniego zachęcania widzów do zakupu, czy nawet do

<sup>23</sup> Marcin Olszówka, „W sprawie zastosowania zasady dyskontynuacji do interpelacji i zapytań poselskich złożonych w poprzedniej kadencji do Sejmu” *Przegląd Sejmowy*, nr 3 (2020): 201-207.

<sup>24</sup> Bek, Popiołek, „Patostreaming – charakterystyka”, 252.

<sup>25</sup> Izabela Firek, Kacper Kobierski, Wiktoria Licha, „Zjawisko patostreamingu w pandemii: rozważania wokół regulacji prawnych oraz jego wpływ na młodzież”, [w:] *Przestępczość w Polsce i na świecie w dobie pandemii COVID-19 w ujęciu prawnym i kryminologicznym*, red. Agnieszka Kilińska-Pękacz, Norbert Michalak, Paula Seifert (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021), 59-60. Na temat definiowania cyberprzestrzeni zob. Michał Domagała i Małgorzata Ganczar, „Ochrona konsumenta w cyberprzestrzeni: uprawnienia organów nadzoru”, [w:] *Konflikty wartości w publicznym prawie gospodarczym*, red. Michał Domagała, Sławomir Fundowicz, Małgorzata Ganczar, Anna Haładyj, Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz (Warszawa: C.H. Beck, 2023), 30-31.

<sup>26</sup> „RPO: patostreaming narusza ludzką godność i prawo do prywatności. UODO: osoba prowadząca kanał wideo miała zgody osoby nagrywanej,” Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-patostreaming-godnosc-prywatnosc-kririt-uodo-prokuratura-swirski-nowak-odpowiedz>. [dostęp: 24.09.2024].

natychmiastowej konsumpcji alkoholu w czasie rzeczywistym, jednak przyciągają poprzez swoją kontrowersyjność i szokujące treści. Dodatkowo alkostraming nigdy nie odbywa się według ściśle określonego scenariusza<sup>[27]</sup>. W konsekwencji często twórcy patostreamów upijają się do nieprzytomności<sup>[28]</sup>. Szczególnie niebezpieczne jest połączenie transmisji na żywo ze skrajnymi zachowaniami narzuconymi przez widzów w formie wyzwania<sup>[29]</sup>. Wyzwania te mogą obejmować wypicie dużej ilości alkoholu w krótkim czasie, mieszanie i spożywanie alkoholu bez przerwy. Alkostramerzy mogą spożywać alkohol w pojedynkę lub w towarzystwie innych osób. Chociaż takie działania mogą być postrzegane jako społecznie szkodliwe, nie są co do zasady, kryminalizowane. Jednak w wielu przypadkach picie alkoholu to jedynie tło lub impuls do dalszej aktywności patostreamera<sup>[30]</sup>. W takiej sytuacji, gdy pod wpływem alkoholu patostreamer traci kontrolę i popełnia podczas transmisji live jeden bądź więcej czynów stypizowanych w k.k. lub k.w. ponosi za nie odpowiedzialność. Natomiast już samo upublicznione rozpowszechnienie spożywania alkoholu przez patostremera, w pewnych sytuacjach może naruszyć przepisy AlkU.

Analiza przypadków wskazuje, że patologiczne zachowania związane ze spożywaniem alkoholu podczas transmisji na żywo nie mają charakteru przypadkowego czy incydentalnego. Wręcz przeciwnie, zdecydowana większość patostreamerów regularnie tworzy treści, w których alkohol stanowi kluczowy element przekazu. Do takich działań należy zaliczyć: 1) spożywanie alkoholu podczas transmisji na żywo lub prowadzenie audycji w stanie nietrzeźwości; 2) doprowadzanie się do stanu upojenia alkoholowego aż do utraty przytomności; 3) zachęcanie innych uczestników transmisji do spożywania alkoholu; 4) zbiorowych libacji alkoholowych, które mają na celu przyciągnięcie uwagi widzów; 5) organizowanie spotkań, w których alkohol wykorzystywany jest jako narzędzie eskalacji konfliktów w trakcie transmisji; 6) organizowanie „alkoholowych wyzwań” dla widzów, mających na celu zwiększenie interakcji oraz dochodów z transmisji; 7) wykorzystywanie alkoholu jako środka do prowokowania i pogłębiania konfliktów, które przyciągają widownię szukającą kontrowersyjnych treści. W wielu przypadkach alkostramerzy,

<sup>27</sup> Damian Ołownia, „Patostreaming jako zjawisko patologiczne i dewiacyjne,” *iNFOTEZY*, nr 2 (2021):63.

<sup>28</sup> Ziobroń, „Ocena poselskiego projektu ustawy”, 48-61.

<sup>29</sup> Bek, Popiołek, „Patostreaming – charakterystyka”, 252. Marian Szczepanec, „Komputer jako narzędzie przestępstwa” *Zeszyty Prawnicze*, nr 2 (2012): 170.

<sup>30</sup> Ziobroń, „Odpowiedzialność”, 151.



uprzednio świadomie wprowadzając się w stan nietrzeźwości, prowadzą transmisje, w trakcie których ich zmienione zachowanie, objawiające się m.in. utratą kontroli, niewyraźną, bełkotliwą mową, a niekiedy stanem głębokiego upojenia, co jest celowo eksponowane w celu przyciągnięcia uwagi widzów<sup>[31]</sup>. Narusza to prawa widzów, a jednocześnie godzi w prawo patostreamerów do prywatności, ponieważ pozostawanie pod wpływem alkoholu ogranicza ich zdolność do świadomego podejmowania decyzji dotyczących zakresu i formy przekazywanych informacji oraz kreowania własnego wizerunku<sup>[32]</sup>.

Od alkostreamingu należy odróżnić promocję alkoholu w sieci, które może przybrać formę wideorelacji online. W świetle art. 21 ust. 1 pkt 2 AlkU promocja napojów alkoholowych obejmuje wszelkie działania skierowane do grupy ludzi nieokreślonych z imienia i nazwiska, mające na celu skłonienie tych osób do nabycia napoju alkoholowego, niezależnie od późniejszego zamiaru jego konsumpcji<sup>[33]</sup>. Elementy składające się na promocję zostały enumeratywnie wyliczone w ustawie. Są nimi: publiczna degustacja, rozdawanie rekwizytów związanych z napojami alkoholowymi, organizowanie premiowanej sprzedaży, a także inne formy publicznego zachęcania do zakupu alkoholu. Do takich należą w mojej opinii degustacje czy organizowanie wydarzeń, transmisji quasi-kulinarnych, które zachęcają do zakupu alkoholu<sup>[34]</sup>. Oznacza to, że zakresem znaczeniowym tego przepisu można również objąć transmisję online powyższych czynności. Jednak nie każda publiczna transmisja degustacji alkoholu będzie mogła zostać zakwalifikowana jako alkostreaming. Decydującym elementem pozostanie tutaj intencja streamera jako twórcy. W przypadku promocji alkoholu celem jest nim komercyjne zwiększenie sprzedaży, realizowane m.in. poprzez prezentowanie cech i właściwości danego napoju alkoholowego jako produktu. Natomiast transmisje patostreamerskie mają na celu

---

<sup>31</sup> Norbert Michalak, „Alkohol jako źródło przestępczości w dobie pandemii”, [w:] *Przestępczość w Polsce i na świecie w dobie pandemii COVID-19 w ujęciu prawnym i kryminologicznym*, red. Agnieszka Kilińska-Pękacz, Norbert Michalak i Paula Seifert (Warszawa: UKW, 2021), 52.

<sup>32</sup> Marcin Rojszczak, *Ochrona prywatności w cyberprzestrzeni z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z nowych technik przetwarzania informacji* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019), 72.

<sup>33</sup> Grzegorz Krawiec, *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komentarz* (Warszawa: C.H. Beck, 2021), 22, 120.

<sup>34</sup> „W Polsce celebryci bezkarnie reklamują alkohol” *Rzeczpospolita*, 11 kwietnia 2023 r. <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art38291971-w-polsce-celebryci-bezkarne-reklamuja-alkohol>. [dostęp: 24.09.2024].

przede wszystkim uzyskanie zasięgów, a w konsekwencji tzw. donacji (darowizn) od widzów, czyli natychmiastowego zysku dla twórcy. Tego rodzaju działanie może zostać w konsekwencji zakwalifikowane jako naruszenie art. 65 k.k.<sup>[35]</sup>. Rzadziej spotykane są natomiast przypadki łączenia alkostramingu z promocją alkoholu *sensu stricto*, polegające na włączaniu do przekazu online bezpośrednich działań mających na celu zachęcenie odbiorców do zakupu konkretnej marki napojów alkoholowych. Podsumowując, w odróżnieniu od promocji alkoholu, której celem jest zwiększenie sprzedaży poprzez zachęcanie do zakupu danego produktu, patostreamingi skupiają się na zdobywaniu zasięgów i darowizn, często kosztem prezentowania destrukcyjnych zachowań alkoholowych.

## 4 | Odpowiedzialność prawna alkostramingów w świetle obowiązujących przepisów

Główną odpowiedzialność za rozpowszechnianie treści związanych z konsumpcją alkoholu w mediach społecznościowych ponosi przede wszystkim osoba prowadząca transmisję na żywo, podczas której prezentowane są patologiczne zachowania<sup>[36]</sup>. Ze względu na złożoność alkostramingu, organy ścigania często napotykały trudności w jednoznacznym zakwalifikowaniu takich zachowań. W polskim systemie prawnym brakuje przepisów bezpośrednio penalizujących zjawisko patostreamingu, co powoduje, że mimo podejmowanych inicjatyw legislacyjnych, takich jak projekt ustawy z maja 2023 r. zakładający wprowadzenie art. 255b do Kodeksu karnego, odpowiedzialność za tego typu działania wciąż musi być kwalifikowana na podstawie ogólnych przepisów prawa karnego lub cywilnego, co znacząco utrudnia skuteczne ściganie takich zachowań. Wprowadzony 1 października 2023 r. art. 107a k.w.<sup>[37]</sup> ma jedynie charakter pomocniczy i ogranicza się do karania zakłócania transmisji oraz dopuszczania

<sup>35</sup> Michalina Stankiewicz, Karolina Stępień, „Zjawisko patostreamingu w opinii cyfrowych tubylców”, [w:] *Problemy społeczne i ekonomiczne przed erą koronawirusa*, t. II (Poznań: UAM, 2020), 245.

<sup>36</sup> Magdalena Bigaj, „Kononowicz mimo woli” *Więź*. <https://wiesz.pl/2022/10/30/kononowicz-gwiazda-patostreamingu>. [dostęp: 24.09.2024].

<sup>37</sup> Dz. U. z 1971 r., Nr 12, poz. 114, ze zm.

się nieobyczajnych zachowań czy używania obelżywych słów podczas transmisji zdalnych, które nie zawsze dotyczą działań typowych dla patostreamera<sup>[38]</sup>. Przewiduje on karalność za umyślne udaremnianie lub utrudnianie użytkownikowi systemu teleinformatycznego odbioru lub przekazywania informacji poprzez bezprawne włączenie się do transmisji. Natomiast przepis §2 obejmuje sytuacje, w których sprawca używa obelżywych słów lub dokonuje nieobyczajnych wybryków, co może skutkować karą aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny, ale tylko w kontekście samego zakłócania zdalnej komunikacji<sup>[39]</sup>. Przepis ten nie rozwiązuje problemu alkostreamingu, gdyż nie koncentruje się na samym zjawisku transmitowania treści patologicznych.

W związku z powyższym, w ostatnich latach pojawiły się postulaty wprowadzenia regulacji karnych mających na celu zróżnicowanie odpowiedzialności karnej patostreamerów. Przykładem takich działań jest poselski projekt ustawy z 2023 r., w którym zaproponowano, m.in. wprowadzenie art. 255b k.k., przewidującego odpowiedzialność karną pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 dla osób rozpowszechniających w sieci treści przedstawiające popełnienie czynu zabronionego: 1) zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, jako umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, obyczajności, rodzinie i opiece lub popełnione z użyciem przemocy; 2) polegającego na znęcaniu się nad zwierzęciem lub zabiciu zwierzęcia; 3) stanowiącego naruszenie nietykalności cielesnej, w sposób prowadzący do poniżenia lub upokorzenia innej osoby<sup>[40]</sup>. Gdyby kryminalizacja „patostreamingu” zgodnie z założeniami powyższego projektu została wprowadzona, odpowiedzialności za „alkostreaming” mogłoby podlegać również nieletni powyżej 15. roku życia<sup>[41]</sup>. Powyższa propozycja spotkała się jednak z krytyką w środowisku prawniczym<sup>[42]</sup>, którego

<sup>38</sup> Tadeusz Bojarski, Aneta Michalska-Warias, Joanna Piórkowska-Flieger, „Komentarz do art. 107a kodeksu wykroczeń, Nb. 2”, [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany*, red. Tadeusz Bojarski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2023).

<sup>39</sup> Rosiak, „Patostreaming”, 60-61.

<sup>40</sup> Dz. U. z 2022 r., poz. 572 i 2375.

<sup>41</sup> Przepis ten odnosiłby się do przypadków „alkostreamingu”, w których spożycie lub nakłanianie do spożycia skażonego alkoholu etylowego, takiego jak bimber, denaturat, płyny do spryskiwaczy, rozpuszczalniki czy środki dezynfekcyjne, skutkowałoby stanem upojenia alkoholowego lub prowadziło do ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, o którym mowa w art. 156 k.k.

<sup>42</sup> Julia Gerlich, Małgorzata Kosucka, „Za patostreaming już dziś można ścigać i karać” *Rzeczpospolita*, 6 grudnia 2023.

przedstawiciele argumentowali, że wprowadzanie tego rodzaju ustawowych ograniczeń mogłoby nadmiernie ingerować w wolność mediów twórcy internetowego.

Pomimo że wspomniany poselski projekt kryminalizujący patostreaming nie został przyjęty, nie oznacza to, że emitowanie treści związanych z konsumpcją alkoholu w mediach społecznościowych nie może pociągać za sobą odpowiedzialności karnej w obecnym stanie prawnym. Należy przyjąć, że alkostrreamer, jako sprawca czynu zabronionego, może w czasie prowadzonej przez siebie transmisji w czasie rzeczywistym naruszać różne dobra chronione prawem, co potencjalnie prowadzi do wyczerpania znamion kilku różnych czynów zabronionych<sup>[43]</sup>. Alkostrreamer może ponieść odpowiedzialność za rozpijanie małoletnich, co stanowi przestępstwo powszechne określone w art. 208 k.k.<sup>[44]</sup>. W świetle tego przepisu kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do dwóch lat<sup>[45]</sup>. Przestępstwo rozpijania małoletnich wymaga, aby działania sprawcy miały charakter powtarzalny lub stanowiły proces wpływania na konsumpcję alkoholu przez osoby niepełnoletnie<sup>[46]</sup>. Oznacza to, że jednorazowe wystąpienie alkostrreamera, który pije alkohol na wizji, choć jako działanie społecznie naganne, nie spełnia jeszcze znamion rozpijania. Jest tak dlatego, że przepis art. 208 k.k. zakłada zachęcanie lub ułatwianie picia alkoholu, co sugeruje konieczność podejmowania sekwencji działań lub działania o charakterze ciągłym lub regularnym. Inaczej należy natomiast kwalifikować przypadki, w których alkostrreamer upija się do nieprzytomności lub prowadzi libacje alkoholowe z innymi uczestnikami, które stanowią centralną część nagrania<sup>[47]</sup>. Surowszej ocenie powinny podlegać również sytuacje, gdy alkostrreamer wyraźnie promuje spożywanie alkoholu

<sup>43</sup> Ziobroń, „Odpowiedzialność”, 150.

<sup>44</sup> Agata Marcinkowska, Michalina Kozińska, „Ochrona małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w Internecie – analiza rozwiązań przewidzianych w projekcie ustawy Nr UD451” *Prawo Mediów Elektronicznych*, nr 4 (2023): 4.

<sup>45</sup> Szymon Śliwonik, „Prawnokarne aspekty rozpijania małoletniego” *Kortowski Przegląd Prawniczy*, nr 3 (2023): 137.

<sup>46</sup> Odmiennie: Michał Kulczycki, Jerzy Zduńczyk, *Prawo przeciw alkoholizmowi* (Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1968), 38.

<sup>47</sup> W takiej sytuacji należy stosować odpowiednie przepisy dotyczące współsprawstwa i pomocnictwa. Dominika Sokołowska, „Subiektywny i obiektywny komponent współsprawstwa jako przyczynek do rozważań nad problemem rozgraniczania współsprawstwa i pomocnictwa” *Palestra*, nr 12 (2018).

za pomocą gestów, słów lub innych kontekstowych wskazówek, jasno sugerujących, że konsumowany napój zawiera alkohol, szczególnie gdy przekaz ten jest kierowany do niepełnoletnich widzów. W przypadkach, gdzie brakuje obowiązkowej weryfikacji wieku odbiorców, zwłaszcza gdy można podejrzewać ich niepełnoletniość, ten dodatkowy element może wpływać na surowszą ocenę odpowiedzialności prawnej alko-streamera<sup>[48]</sup>. Odrębną kwestią prawną jest ponowne oglądanie przez małoletniego utrwalonego nagrania, co może prowadzić do przyzwyczajania się do alkoholu lub utrwalenia takich skłonności<sup>[49]</sup>.

Analiza przypadków wykazuje, że w zdecydowanej większości, alkohol stanowi jedynie tło dla dalszych działań alko-streamera jako sprawcy. Często zdarza się, że transmitowane są bowiem libacje alkoholowe z udziałem osób chorych, uzależnionych lub znajdujących się w kryzysie psychicznym. Najczęściej popełnianymi przez alko-streamerów pod wpływem alkoholu przestępstwami są przede wszystkim przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu (art. 217 k.k., art. 156-157 k.k.), przestępstwa przeciwko wolności (art. 190 k.k.), przeciwko obyczajności i moralności publicznej (art. 216 k.k., 140 k.w.) oraz przestępstwa przeciwko wolności osobistej i wolności seksualnej (art. 191 k.k., art. 199 k.k.). Działania alko-streamerów często są skierowane przeciwko rodzinie i opiece (art. 207 k.k., art. 141 k.w.), zdarzają się również także przestępstwa przeciwko zwierzętom. W ten sposób działania alko-streamerów godzą w podstawowe dobra prawne, takie jak zdrowie fizyczne i psychiczne uczestników transmisji oraz porządek publiczny. Odpowiedzialności mogą podlegać nie tylko sami pato-streamerzy, ale także zaproszeni aktorzy oraz inni uczestnicy patotransmisji.

Poza płaszczyznę karną, zjawisko alko-streamingu rodzi odpowiedzialność na gruncie administracyjnym i cywilnym. Alko-streamerzy korzystający z platform takich jak YouTube, gdzie regulaminy ściśle ograniczają reklamę alkoholu, mogą dopuszczać się prowadzenia nielegalnej reklamy lub promocji napojów alkoholowych<sup>[50]</sup>. To samo dotyczy sytuacji,

---

<sup>48</sup> Wyrok Sądu Najwyższego. Izba Karna z 14 marca 2007 r., sygn. akt IV K.K. 472/06, Legalis nr 108247.

<sup>49</sup> Janusz Sawicki, „Prawnokarna ochrona małoletnich przed szkodliwym działaniem alkoholu”, [w:] *Prawo życia i śmierci*, red. Mirosław Sadowski, Aleksandra Szychalska, Katarzyna Sadowa (Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2013), 107.

<sup>50</sup> Warto zauważyć, że TikTok w swoim regulaminie nie dopuszcza prowadzenia reklam, stąd nie jest korzystnym miejscem do prowadzenia działalności przez alko-streamerem. Joanna Skrzeczkowska, Konrad Biskup, „16 pytań o legalną

gdy patostreamerzy udostępniają publicznie treści nieodpowiednie dla małoletnich, nie stosując odpowiednich zabezpieczeń uniemożliwiających dostęp niepełnoletnim użytkownikom. Wówczas mogą zostać ukarani na podstawie przepisów dotyczących ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami. Nie ma przy tym znaczenia, czy w rolę patostreamerów wcielają się osoby publiczne, celebryci czy też osoby prywatne<sup>[51]</sup>. W kontekście odpowiedzialności cywilnej należy natomiast rozróżnić sytuacje, w których alko-streamer poprzez swoje działania stwarza zagrożenie dla odbiorców lub narusza ich dobra osobiste, od tych, w których celowo używa treści patologicznych do budowy swojej marki, przyciągając uwagę publiczności i działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowych<sup>[52]</sup>.

## 5 | Zakres odpowiedzialności prawnej podmiotów wspierających patostreaming

Odpowiedzialność prawną za patostreaming alkoholowy mogą ponosić nie tylko jego twórcy i uczestnicy, ale również inne podmioty wspierające propagowanie tego zjawiska, w tym: 1) widzowie; 2) serwisy i platformy streamingowe; 3) reklamodawcy i sponsorzy. Niezależnie od pełnionej przez wymienione podmioty roli, każdy z nich może być pociągnięty do odpowiedzialności za rozpowszechnianie patostreamingu alkoholowego w zależności od ich udziału w propagowaniu, umożliwianiu lub wspieraniu działań niezgodnych z prawem i naruszających zasady współżycia

---

reklamę i promocję napojów alkoholowych” *Dziennik Gazeta Prawna*, 12 grudnia 2023, C2–C3.

<sup>51</sup> Jan Śpiewak, Wojciech Zomerski, „Mocny problem. Czas na egzekwowanie istniejących przepisów dotyczących zakazu reklamy alkoholu. I zastrzeżenie ich,” *Dziennik Gazeta Prawna*, 16 września 2023. <https://serwisy.gazetaprawna.pl/orzeczenia/artykuly/9306732,mocny-problem-z-alkoholem-czas-na-egzekwowanie-przepisow-reklamy-alko.html>. [dostęp: 24.09.2024]. „Celebryci skazani za reklamowanie alkoholu. Jest oświadczenie Palikota” *Rzeczpospolita*, 23 maja 2023. <https://www.rp.pl/prawo-karne/art38509851-celebryci-skazani-za-reklamowanie-alkoholu-jest-oswiadczenie-palikota>. [dostęp: 4.09.2024].

<sup>52</sup> Anna Wilk, „Toksyczny wpływ. Odpowiedzialność odszkodowawcza influencera” *Prawo Nowych Technologii*, nr 2 (2023); Paweł Daniluk, „Pojęcie korzyści majątkowej w prawie karnym” *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, nr 1 (2014): 7.

społecznego. Ochrona zdrowia publicznego przed skutkami szkodliwymi treściami patostreamerów wymaga również dodatkowo współpracy między jednostkami samorządowymi, przedsiębiorstwami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie edukacji, regulacji i egzekwowania przepisów<sup>[53]</sup>.

Widzowie stanowią pierwszą grupę podmiotów, poza patostreamerami, które mogą ponosić odpowiedzialność prawną. Choć samo oglądanie patostreamingu alkoholowego nie rodzi bezpośrednio sankcji karnej, osoby utrwalające lub rozpowszechniające transmisje mogą narazić się w niektórych przypadkach na odpowiedzialność. Przykładowo, widzowie mogą ponosić odpowiedzialność równą patostreamerom, zwłaszcza gdy finansowo wspierają kanał zamieszczający nielegalne treści, zwłaszcza poprzez wpłacane donacje. Widzowie świadomie wspierający patostreamera, mogą być oskarżeni o współudział w promowaniu jego bezprawnych działań, takich jak publiczne spożywanie alkoholu czy nadużywanie alkoholu przez małoletnich. Wsparcie może polegać również na przesyłaniu komentarzy zachęcających patostreamera do dalszej aktywności, w tym do naruszania przepisów prawa<sup>[54]</sup>. W rezultacie widzowie mogą odpowiadać za nakłanianie do popełnienia czynu zabronionego, co może być kwalifikowane jako podżeganie lub pomocnictwo zgodnie z art. 18 § 2 oraz art. 18 § 3 k.k.

Kolejnymi podmiotami odpowiedzialnymi za rozpowszechnianie patostreamingu są serwisy i platformy streamingowe, za których pomocą prezentowane albo utrwalane są szkodliwe treści. Dotychczas możliwości zawieszania czy zdejmowania szkodliwych transmisji online były trudne do wyegzekwowania od administratorów danego serwisu przez władze krajowe z uwagi na trudność dotyczącą ustalenia prawa właściwego<sup>[55]</sup>. W przypadku alkostreamingu, odpowiedzialność platform streamingowych mogła również wynikać z przepisów dotyczących ochrony małoletnich przed nakłanianiem do spożycia alkoholu<sup>[56]</sup>. Od 2022 r. przepisy pozwalają

<sup>53</sup> Krzysztof Orzeszyna, Robert Tabaszewski, „The Legal Aspects of Activities Taken by Local Authorities to Promote Sustainable Development Goals: Between Global and Regional Regulations in Poland” *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, nr 4 (2021): 1057. <https://doi.org/10.4335/19.3.1043-1063>(2021); Robert Tabaszewski, „The role of local and regional authorities in prevention and control of NCDs: the case of Poland” *BMC International Health and Human Rights*, nr 17 (2020). Doi: 10.1186/s12914-020-00238-8.

<sup>54</sup> Bek, Popiołek, „Patostreaming – charakterystyka”, 257.

<sup>55</sup> Zob. Odpowiedź prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych na Wystąpienie RPO z 28 października 2022 r. (VII.712.3.2022.DZ).

<sup>56</sup> Art. 208 k.k.

na bardziej skuteczne egzekwowanie od administratorów serwisów i platform ochrony uczestników transmisji przed patotreściami<sup>[57]</sup>. W wyniku wejścia w życie nowelizacji ustawy z 11 sierpnia 2021 r.<sup>[58]</sup> dostawca platformy, na której prezentowana jest wideo transmisja, jest zobowiązany do stosowania środków przeciwdziałających udostępnianiu przez patostreamera określonych treści. Ustawa precyzuje trzy takie kategorie treści<sup>[59]</sup>. Jednak w żadnym miejscu nie odnosi się *expressis verbis* do kwestii alkoholu, co oznacza, że treści zawierające promowanie lub eksponowanie spożywania alkoholu mogą zostać uznane za szkodliwe dla małoletnich na podstawie art. 470 ust. 1 ustawy, jeśli tylko zagrażają prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletniego.

Do grona podmiotów odpowiedzialnych za współfinansowanie szkodliwej działalności patostreamerów zalicza się również reklamodawców, w tym często reklamodawców ukrytych, którzy nie chcą ujawniać swojej tożsamości, aby uniknąć negatywnych skojarzeń z kontrowersyjnymi treściami oraz potencjalnym uszczerbkiem na swoim wizerunku. W przypadku producentów i dystrybutorów alkoholu takie działania mogą również wynikać z obawy przed odpowiedzialnością administracyjną, a nawet karną<sup>[60]</sup>. Jeżeli zatem patostreamer otrzymuje od producenta paczkę z piwem lub innym alkoholem do testowania w ramach tzw. *unboxingu* i podczas transmisji promuje spożywanie alkoholu danego producenta w sposób mogący negatywnie wpływać na małoletnich widzów, może to rodzić dodatkową odpowiedzialność prawną. Jest tak dlatego, że prowadzenie nielegalnej reklamy i promocji alkoholu, także w przestrzeni internetowej, wbrew przepisom art. 131 AlkU skutkuje odpowiedzialnością już nie administracyjną, ale odpowiedzialnością karną. Przepis art. 452 AlkU wprost stanowi, że kto wbrew postanowieniom zawartym

---

<sup>57</sup> Agnieszka Wąsowska, „Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji. Podstawowe zmiany” *Edukacja Prawnicza* nr 2 (2021/2022): 47; Tomasz Janas, Piotr Ratusznik, „Gdy YouTube zawiesza Ci Kanał Sportowy. Mapa drogowa dla youtubera” *MOP*, nr 5(2022): 244.

<sup>58</sup> Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, Dz. U. z 2021 r., Poz. 1676.

<sup>59</sup> Zob. art. 470 ust. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 1993 r., Nr 7, poz. 34 z późn. zm.).

<sup>60</sup> Ewa Karbowicz, „Kolejne działania prokuratury w walce z nielegalnym reklamowaniem alkoholu w internecie przez celebrytów” *Dziennik Gazeta Prawna*, 28 października 2023. <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9333876,kolejne-dzialania-prokuratury-w-walce-z-nielegalnym-reklamowaniem-alko.html>. [dostęp: 24.09.2024].



w art. 131 prowadzi reklamę lub promocję napojów alkoholowych lub informuje o sponsorowaniu imprezy masowej podlega grzywnie od 10 000 do 500 000 zł. Jak widać, ustawodawca zdecydował się na uznanie czynu zabronionego nielegalnej reklamy i promocji alkoholu za występpek<sup>[61]</sup>. Stąd też wielu producentów i dystrybutorów unika zawierania umów z patostreamerami, obawiając się ryzyka negatywnych skojarzeń z treściami patologicznymi. Takie powiązania mogłoby bowiem zaszkodzić wizerunkowi marki i doprowadzić do utraty ustalonej pozycji rynkowej<sup>[62]</sup>.

## 6 | Zakończenie

Przeprowadzona analiza potwierdziła tezę, że polski system prawny nie do końca radzi sobie ze zjawiskiem patostreamingu, w tym ze złożoną naturą patostreamingu alkoholowego. Kwestia ta wynika nie tylko z przestarzałości i nieadekwatności przepisów AlkU, ale przede wszystkim z braku spójności i konsekwencji w działaniach organów wymiaru sprawiedliwości. Odpowiedzialność alko-streamerów wynika bowiem z obowiązujących przepisów prawa karnego, cywilnego, a nawet administracyjnego, które odnoszą się do konkretnych czynów popełnianych z użyciem alkoholu podczas transmisji, w szczególności takich jak nielegalna promocja i reklama alkoholu, rozpijanie małoletnich czy pozorowania czynów zabronionych z użyciem alkoholu, a nawet zachowań popełnianych podczas wideorelacji pod wpływem alkoholu, w tym przemocy, czynów zagrażających bezpieczeństwu oraz naruszenia porządku publicznego. W konsekwencji istniejące przepisy pozwalają ścigać sprawców przestępstw dokonywanych pod wpływem alkoholu i transmitowanych na żywo w internecie, jednak wymaga to zidentyfikowania sprawcy i ofiar danego przestępstwa lub wykroczenia.

W praktyce główną trudność walki z patostreamingiem alkoholowym stanowi fakt, że osoby zajmujące się patostreamingiem rzadko są faktycznie pociągane do odpowiedzialności. Dotychczasowe przypadki wskazują, że organy ścigania często reagują z opóźnieniem lub w sposób nieadekwatny w stosunku do osób promujących spożycie alkoholu w sieci. Dodatkowo,

<sup>61</sup> Olga Luty, Marcin Matczak, „Informowanie o sponsorowaniu przez producentów i dystrybutorów alkoholu” *Polski Przegląd Handlowy*, nr 7 (2005): 52.

<sup>62</sup> Krawiec, *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości*, 296.

w Polsce funkcjonuje również swoisty paradoks prawny polegający na tym, że przepisy gwarantujące wolność wypowiedzi i twórczości stanowią przeszkodę w stworzeniu bardziej adekwatnych narzędzi do ochrony przed zgubnym wpływem influencerów na swoich odbiorców, czego przykładem była nieudana próba wprowadzenia w 2023 r. przepisu kodeksu karnego kryminalizującego patostreaming. Z drugiej jednak strony, przykład wprowadzenia w niektórych państwach przepisów penalizujących patostreaming pokazuje, że przepisy kryminalizujące patotreści mogą zostać wykorzystane do tłumienia niezależnych kanałów pod pretekstem cenzury szkodliwych treści. Dlatego też zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłoby uszczelnienie istniejących narzędzi karnych i ich doprecyzowanie.

Ustawodawca powinien dokonać kryminalizacji dalszego rozpowszechniania transmisji, które przedstawiają libacje alkoholowe oraz przemoc z udziałem osób będących pod wpływem alkoholu. Takie działania nie tylko pozwolą na wyeliminowanie treści uznawanych za szkodliwe, ale również będą przeciwdziałały wtórnej wiktyimizacji ofiar patostreamingu. Należałoby także zaostrzyć kary dla patostreamersów, którzy działają wyłącznie w celu uzyskania donacji lub innych korzyści majątkowych. Karalność powinna obejmować również symulowanie popełnienia przestępstwa, zwłaszcza gdy osoba transmitująca wyraźnie działa pod wpływem alkoholu. Dodatkowo, zjawisko alkostreamingu należy rozpatrywać nie tylko z perspektywy punitywizmu prawnego. Warto rozważyć zmiany legislacyjne z punktu widzenia ofiar, którzy bywają demoralizowani przez różne podmioty, nie tylko przez samych twórców tych treści, ale również reklamodawców i właścicieli globalnych platform społecznościowych. Ważną rolę w ograniczaniu patotreści powinna odgrywać także presja społeczna, sponsorzy i reklamodawcy, a także sami użytkownicy, którzy mogą zaprzestać wspierania takich działań w formie donacji czy sponsoringu ukrytego. Bez finansowego wsparcia i zainteresowania widzów patostreamerszy stracą środki na dalsze tworzenie treści, które bez dodatkowego zaangażowania odbiorców nie będą cieszyły się popularnością i samoistnie wygasną.

## Bibliografia

- Bek Dominika, Malwina Popiołek. „Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska” *Zarządzanie Mediami*, nr 4 (2019): 247-262. <https://doi.org/10.4467/23540214ZM.19.016.11342>.
- Bergholc Luiza, „Patostreaming jako nowe wyzwanie dla kryminologii w kontekście współczesnych cyberzagrożeń”, [w:] *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, red. Emil W. Pływaczewski, Diana Dajnowicz-Piesiecka, Emilia Jurgielewicz-Delegacz. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022.
- Bojarski Tadeusz, Aneta Michalska-Warias, Joanna Piórkowska-Flieger, „Komentarz do art. 107a kodeksu wykroczeń, Nb. 2”, [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany*, red. Tadeusz Bojarski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2023.
- Cieply Filip. „O kontratybie sztuki” *Prokuratura i Prawo*, nr 10 (2015): 26-40. [http://www.pg.gov.pl/numer-10-2015/numer-10-2015.html#.VgVlW\\_ntmko](http://www.pg.gov.pl/numer-10-2015/numer-10-2015.html#.VgVlW_ntmko).
- Daniluk Paweł, „Pojęcie korzyści majątkowej w prawie karnym” *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, nr 1 (2014): 5-20. <https://www.gov.pl/attachment/63f5fdcd-26f1-4e-77-92f6-b2105e427f8f>.
- Dobieszewski Adolf, „Przyczyny i przejawy patologii społecznej” *Polityka i Społeczeństwo*, nr 1 (2004): 153-166.
- Domagała Michał, Małgorzata Ganczar, „Ochrona konsumenta w cyberprzestrzeni: uprawnienia organów nadzoru”, [w:] *Konflikty wartości w publicznym prawie gospodarczym*, red. Michał Domagała, Sławomir Fundowicz, Małgorzata Ganczar, Anna Haładaj, Katarzyna Miaskowska-Daszkiwicz. Warszawa: C.H. Beck, 2023.
- Figas Ewa, Wojciech Rokowski, „Patostream: przejaw kryzysu moralnego czy oznaka nowych wartości?”, [w:] *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, red. Emil W. Pływaczewski, red. Diana Dajnowicz-Piesiecka, Emilia Jurgielewicz-Delegacz. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022.
- Firek Izabela, Kacper Kobierski, Wiktoria Licha, „Zjawisko patostreamingu w pandemii: rozważania wokół regulacji prawnych oraz jego wpływ na młodzież”, [w:] *Przestępczość w Polsce i na świecie w dobie pandemii COVID-19 w ujęciu prawnym i kryminologicznym*, red. Agnieszka Kilińska-Pękacz, Norbert Michalak, Paula Seifert. Warszawa: UKW, 2021.
- Gerlich Julia, Małgorzata. Kosucka, „Za patostreaming już dziś można ścigać i karać” *Rzeczpospolita*, 6 grudnia 2023.
- Janas Tomasz, Piotr Ratusznik. „Gdy YouTube zawiesza Ci Kanał Sportowy. Mapa drogowa dla youtubera” *Monitor Prawniczy*, nr 5 (2022): 244-255, <https://doi.org/10.32027/MOP.22.5.2>.

- Karbowicz Ewa, „Kolejne działania prokuratury w walce z nielegalnym reklamowaniem alkoholu w internecie przez celebrytów” *Dziennik Gazeta Prawna*, 28 października 2023.
- Kmieciak-Goławska Agnieszka, „Patostreaming jako narzędzie popularyzacji podkultury przemocy” *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego*, 25 (2009): 123-135. [http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-c78a859b-bc1e-4a9c-85a2-f3e68f663dff/c/biuletyn\\_171-183\\_patostreaming\\_jako\\_narzedzie\\_popularyzacji\\_podkultury\\_przemocy.pdf](http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-c78a859b-bc1e-4a9c-85a2-f3e68f663dff/c/biuletyn_171-183_patostreaming_jako_narzedzie_popularyzacji_podkultury_przemocy.pdf).
- Krajewski Radosław, „Pozorna prawnokarna ochrona małoletnich przed pornografią dostępną w cyberprzestrzeni”, [w:] *Prawne aspekty cyberprzestrzeni*, red. Adam Bułat, Dagmara Jaroszevska-Choraś, Agnieszka Kilińska-Pękacz. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2020.
- Krawiec Grzegorz, *Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck, 2021.
- Kujawa Dawid, *Audiowizualna kultura uczestnictwa w dobie konwergencji i dywergencji mediów na przykładzie platformy YouTube w Polsce*. Poznań: UAM, 2021.
- Kulczycki Michał, Jerzy Zduńczyk, *Prawo przeciw alkoholizmowi*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1968.
- Luty Olga, Marcin Matczak, „Informowanie o sponsorowaniu przez producentów i dystrybutorów alkoholu” *Polski Przegląd Handlowy*, 7 (2005): 45-52.
- Marcinkowska Agata, Michalina Kozińska, „Ochrona małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w Internecie – analiza rozwiązań przewidzianych w projekcie ustawy Nr UD451” *Prawo Mediów Elektronicznych*, 4 (2023): 67-82. <https://repozytorium.uni.wroc.pl/publication/150219>.
- Michalak Norbert, „Alkohol jako źródło przestępczości w dobie pandemii”, [w:] *Przestępczość w Polsce i na świecie w dobie pandemii COVID-19 w ujęciu prawnym i kryminologicznym*, red. Agnieszka Kilińska-Pękacz, Norbert Michalak, Paula Seifert. Warszawa: UKW, 2021.
- Olszówka Marcin, „W sprawie zastosowania zasady dyskontynuacji do interpelacji i zapytań poselskich złożonych w poprzedniej kadencji Sejmu” *Przegląd Sejmowy*, nr 3 (2020): 201-207, <https://doi.org/10.31268/PS.2020.40>.
- Ołownia Damian, „Patostreaming jako zjawisko patologiczne i dewiacyjne” *iNFOTEZY*, nr 2 (2021): 65-74, <https://infotezy.ujk.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/olownia.pdf>.
- Orzeszyna Krzysztof, Michał Skwarzyński, Robert Tabaszewski, *Prawo międzynarodowe praw człowieka*. Warszawa: C.H. Beck, 2022.
- Orzeszyna Krzysztof, Robert Tabaszewski, „The Legal Aspects of Activities Taken by Local Authorities to Promote Sustainable Development Goals: Between

- Global and Regional Regulations in Poland” *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, nr 4 (2021). <https://doi.org/10.4335/19.3.1043-1063>(2021).
- Polak Zuzanna, „Szkodliwe treści”, [w:] *Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów*, red. Agnieszka Wrzesień-Gandolfo. Warszawa: NASK, 2015.
- Rojszczak Marcin, *Ochrona prywatności w cyberprzestrzeni z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z nowych technik przetwarzania informacji*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019.
- Rosiak Łukasz, „Patostreaming – istota projektowanego art. 255b kodeksu karnego” *Prokuratura i Prawo*, nr 3 (2023): 5-20, <https://www.gov.pl/attachment/ee20e0ec-c63a-408e-81d1-dc783f2360e9>.
- Sawicki Janusz, „Prawnokarna ochrona małoletnich przed szkodliwym działaniem alkoholu”, [w:] *Prawo życia i śmierci*, red. Mirosław Sadowski, Aleksandra Sychalska, Katarzyna Sadowa. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2013.
- Siedlanowski Paweł, „Homo crudelis? Patostream – kolejna patologia w sieci” *Biuletyn Edukacji Medialnej*, nr 2 (2018): 123-135.
- Skrzeczowska Joanna, Konrad Biskup, „16 pytań o legalną reklamę i promocję napojów alkoholowych” *Dziennik Gazeta Prawna*, 12 grudnia 2023, C2-C3.
- Sokołowska Dominika, „Subiektywny i obiektywny komponent współsprawstwa jako przyczynek do rozważań nad problemem rozgraniczania współsprawstwa i pomocnictwa” *Palestra*, nr 12 (2018): 45-60. <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/12-2018/artukul/subiektywny-i-obiektywny-komponent-wspolsprawstwa-jako-przyczynek-do-rozwozazan-nad-problemem-rozgraniczania-wspolsprawstwa-i-pomocnictwa>.
- Stankiewicz Michalina, Karolina Stępień, „Zjawisko patostreamingu w opinii cyfrowych tubylców”, [w:] *Problemy społeczne i ekonomiczne przed erą koronawirusa*, t. II. Poznań: UAM, 2020.
- Szczepaniec Maria, „Komputer jako narzędzie przestępstwa” *Zeszyty Prawnicze*, nr 2 (2012): 171-182. <https://doi.org/10.21697/zp.2012.12.2.08>.
- Śliwonik Szymon, „Prawnokarne aspekty rozpijania małoletniego” *Kortowski Przegląd Prawniczy*, 3 (2023): 119-132. <https://doi.org/10.31648/kpp.9413>.
- Tabaszewski Robert, „Health as a Value in the Integration Policy of European and East Asian Countries: Historical and Legal Perspective” *Journal of European Integration History*, nr 1 (2019): 97-112.
- Tabaszewski Robert, „The Role of Local and Regional Authorities in Prevention and Control of NCDs: The Case of Poland” *BMC International Health and Human Rights*, 20 (2020): 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12914-020-00238-8>.

- Wąsowska Agnieszka, „Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji. Podstawowe zmiany.” *Edukacja Prawnicza*, nr 2 (2021/2022): 4-10.
- Wilk Anna, „Toksyczny wpływ. Odpowiedzialność odszkodowawcza influencera” *Prawo Nowych Technologii*, nr 2 (2023): 45-58.
- Wojtasik Łukasz, „Problem szkodliwych treści w internecie a zjawisko patotreści”, [w:] *Patotreści w internecie. Raport o problemie*, red. Szymon Wójcik, Łukasz Wojtasik. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje, 2019.
- Zgliczyński Wojciech Stefan, „Alkohol w Polsce” *Biuro Analiz Sejmowych*, 11 (2016): 1-20. [https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/o/36EA6D746CFEC2FC-C1257FD2003E6CEF/\\$file/Infos\\_215.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/o/36EA6D746CFEC2FC-C1257FD2003E6CEF/$file/Infos_215.pdf).
- Ziobroń Agata, „Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny dotyczącej kryminalizacji zjawiska patostreamingu” *Palestra*, nr 10 (2023): 35-48, <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/10-2023/arttykul/ocena-poselskiego-projektu-ustawy-o-zmianie-ustawy-kodeks-karny-dotyczacej-kryminalizacji-zjawiska-patostreamingu>.
- Ziobroń Agata, „Odpowiedzialność karna za czyny powiązane z działalnością patostreamerską. Odpowiedzialność karna patostreamera” *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 3 (2023): 75-90. <https://doi.org/10.15584/actaires.2023.3.10>.

